

ΘΕΑΙ. Οὐκοῦν πορεύεσθαι χρῆ καὶ ἐπὶ τούτους.

ΞΕ. Καὶ μὴν ἔοικέ γε ἐν αὐτοῖς οἷον γιγαντομαχία τις εἶναι διὰ τὴν ἀμφισβήτησιν περὶ τῆς οὐσίας πρὸς ἀλλήλους.

ΘΕΑΙ. Πῶς ;

ΞΕ. Οἱ μὲν εἰς γῆν ἐξ οὐρανοῦ καὶ τοῦ ἀοράτου πάντα ἔλκουσι, ταῖς χερσὶν ἀτεχνῶς πέτρας καὶ δρυῖς περιλαμβάνοντες. Τῶν γάρ τοιούτων ἐφαπτόμενοι πάντων δισχυρίζονται τοῦτο εἶναι μόνον ὃ παρέχει προσβολὴν καὶ ἐπαφήν τινα, ταῦτόν σῶμα καὶ οὐσίαν ὀριζόμενοι, τῶν δὲ ἄλλων | εἴ τις τί φησι μὴ σῶμα ἔχον εἶναι, καταφρονοῦντες τὸ παράπαν καὶ οὐδὲν ἐθέλοντες ἄλλο ἀκούειν.

ΘΕΑΙ. Ἡ δεινοὺς εἴρηκας ἄνδρας ἤδη γὰρ καὶ ἐγὼ τούτων συχοῖς προσέειπον.

ΞΕ. Τοιγαροῦν οἱ πρὸς αὐτοὺς ἀμφισβητοῦντες μάλα εὐλαβῶς ἄνωθεν ἐξ ἀοράτου ποθὲν ἀμύνονται, νοητὰ ἄττα καὶ ἀσώματα εἶδη βιαζόμενοι τὴν ἀληθινὴν οὐσίαν εἶναι· τὰ δὲ ἐκείνων σώματα καὶ τὴν λεγομένην ὑπὲρ αὐτῶν ἀλήθειαν κατὰ μικρὰ | διαθραύοντες ἐν τοῖς λόγοις γένεσιν ἀντὶ οὐσίας φερομένην τινὰ προσαγορεύουσιν. Ἐν μέσῳ δὲ περὶ ταῦτα ἄπλειτος ἀμφοτέρων μάχη τις, ὧ Θεαίτητε, ἀεὶ ξυνέσσηκεν.

ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ.

ΞΕ. Παρ' ἀμφοῖν τοίνυν τοῖν γενοῖν κατὰ μέρος λάβωμεν λόγον ὑπὲρ ἧς τίθενται τῆς οὐσίας.

ΘΕΑΙ. Πῶς οὖν δὴ ληψόμεθα ;

ΞΕ. Παρὰ μὲν τῶν ἐν εἶδεσιν αὐτὴν τιθεμένων ῥᾶον ἡμερώτεροι γάρ· παρὰ δὲ τῶν εἰς σῶμα πάντα ἐλκόντων βίᾳ | χαλεπώτερον, ἴσως δὲ καὶ σχεδὸν ἀδύνατον. Ἀλλ' ὧδέ μοι δεῖν δοκεῖ περὶ αὐτῶν δεῖν.

ΘΕΑΙ. Πῶς ;

61. «Οὐσία» καὶ «ὄν» παίρνουνται γιὰ ταυτόσημα καὶ ἰσοδύναμα.

ΘΕΑΙ. "Ας προχωρήσουμε λοιπόν και σ' αυτούς.

ΕΕ. "Αληθινά γίνεται ἀναμεταξύ τους τέττα φιλονικία, για τὸ τί εἶναι «οὐσία»⁶², πὸ μοιάζει σὰ γιγαντομαχία⁶³.

ΘΕΑΙ. Πῶς ;

ΕΕ. Νά ! Ἀπὸ τῆ μιᾷ μεριά εἶναι μερικοί, πὸ κατεβά-
ζουνε τὰ πάντ' ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ τ' ἀέρατο στῆ γῆν,
ἀγκαλιάζοντας κυριολεκτικὰ μὲ τὰ χέρια τους βράχους καὶ
δέντρους. Γιατὶ πιάνοντας ὅλ' αὐτὰ ὑποστηρίζουνε, πῶς ἐκεῖνο
μόνο ὑπάρχει, πὸ μᾶς δίνει κάποιαν ἀντίσταση καὶ πιά-
σιμο κι ὀρίζουνε, πῶς εἶναι τὸ ἴδιο «πράμα «σῶμα» καὶ οὐ-
σία». Κι ἂν ἄλλος κανεῖς ἀπὸ τοὺς ἄλλους πεῖ, πῶς ὑπάρ-
χει κάτι πὸ δὲν ἔχει σῶμα, τὸν καταφρονοῦν ὀλότελα καὶ
δὲ θέλουν ν' ἀκούσουνε τίποτ' ἄλλο⁶⁴.

ΘΕΑΙ. Φοβεροὶ ἀληθινὰ εἶναι τοῦτοι δῶ οἱ ἄντρες, πὸ
περιγράφεις. Καὶ σὲ μένα ἔτυχε νὰ συναντήσω κιόλας πολ-
λοὺς ἀπ' αὐτοὺς.

ΕΕ. Γι' αὐτὸ ἴσα ἴσα κείνοι, πὸ ἀντιλέγουνε σ' αὐτοὺς
μὲ πολλὴ προσοχὴ μάχουντ' ἀπὸ ψηλά, κι ἀπὸ κάποιον ἀδ-
ρατο τόπον ὑποστηρίζοντας μὲ μεγάλη δύναμη, πῶς ἢ ἀλη-
θινὴ «οὐσία» εἶναι κάποιες νοητὲς καὶ ἀσώματες «ἰδέες».
Καὶ τὰ «σώματα», πὸ παραδέχουντ' οἱ ἄλλοι καὶ κείνο, πὸ
ὀνομάζουν «ἀλήθεια», τὰ θρυμματίζουνε μὲ τὰ ἐπιχειρή-
ματά τους καὶ τ' ἀποκαλοῦν ὄχι «οὐσία», παρὰ ἓνα εἶδος
«ἀδιάκοπη γένεση». Κι ἀνάμεσα στὶς δυὸ αὐτὲς μερίδες φο-
βερὴ μάχη γίνεται αἰώνια, Θεαίτητε, γύρω ἀπ' αὐτὰ τὰ
προβλήματα.

ΘΕΑΙ. Ἀλήθεια !

ΕΕ. "Ας ζητήσουμε λοιπόν κι ἀπὸ τίς δυὸ μερίδες χω-
ριστὰ νὰ μᾶς ἐξηγήσουνε τὴν οὐσία, πὸ παραδέχονται.

ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς θὰ τὸ καταφέρουμε ;

ΕΕ. Εὐκολότερο εἶναι νὰ ζητήσουμ' ἐξήγηση ἀπὸ κείνους
πὸ τοποθετοῦνε τὴν οὐσία σὲ ἰδέες, γιατ' εἶναι πιὸ ἡμεροί.
Ἀπὸ κείνους ὅμως πὸ καταναγκαστικὰ τ' ἀνάγουν ὄλα σὲ
σῶμα, εἶναι δυσκολότερο, ἴσως μάλιστα καὶ σχεδὸν ἀδύνατο.
Ὅστος μοῦ φαίνεται, πῶς πρέπει νὰ ἐνεργήσουμε σχετικὰ
μ' αὐτοὺς ἔτσι δά.

ΘΕΑΙ. Πῶς ;

62. Παραμοίωση σχετικὴ μὲ τὴ Γιγαντομαχία, πὸ περιγράφει ὁ
Ἡσίοδος στῆ «Θεογονία» (675-715).

63. Σχετικὰ μὲ τὸ ποιὸς ἐννοεῖ ἐξῶ ὁ Πλάτωνας βλ. Εἰσ. κεφ. Δ'.

ΞΕ. Μάλιστα μὲν, εἴ πη δυνατὸν ἦν, ἔργω βελτίους αὐ-
τοὺς ποιεῖν· εἰ δὲ τοῦτο μὴ ἐγχωρεῖ, λόγῳ ποιῶμεν, ὑποτι-
θέμενοι νομιμώτερον αὐτοὺς ἢ νῦν ἐθέλοντας ἂν ἀποκρίνα-
σθαι. Τὸ γὰρ ὁμολογηθὲν παρὰ βελτιόνων που κυριώτερον
ἢ τὸ παρὰ χειρόνων· ἡμεῖς δὲ οὐ τοῦτων φροντίζομεν, ἀλλὰ
τᾶληθές ζητοῦμεν.

Ε ΘΕΑΙ. | Ὅρθότατα.

XXXIV. ΞΕ Κέλευε δὴ τοὺς βελτίους γεγονότας ἀπο-
κρίνασθαι σοι, καὶ τὸ λεχθὲν παρ' αὐτῶν ἀφερμήνευε.

ΘΕΑΙ. Ταῦτ' ἔσται.

ΞΕ. Λεγόντων δὴ θνητὸν ζῶον εἶ φασιν εἶναι τι.

ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὐ;

ΞΕ. Τοῦτο δὲ οὐ σῶμα ἔμψυχον ὁμολογοῦσιν;

ΘΕΑΙ. Πάνυ γε.

ΞΕ. Τιθέντες τι τῶν ὄντων ψυχὴν;

247 | ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Τί δέ; Ψυχὴν οὐ τὴν μὲν δικαίαν, τὴν δὲ ἄδικὸν
φασιν εἶναι, καὶ τὴν μὲν φρόνιμον, τὴν δὲ ἄφρονα;

ΘΕΑΙ. Τί μὴν;

ΞΕ. Ἄλλ' οὐ δικαιοσύνης ἕξει καὶ παρουσίᾳ τοιαύτην
αὐτῶν ἐκάστην γίνεσθαι, καὶ τῶν ἐναντίων τὴν ἐναντίαν;

ΘΕΑΙ. Ναί, καὶ ταῦτα ξύμφασιν.

ΞΕ. Ἄλλὰ μὴν τό γε δυνατὸν τῷ παραγίγνεσθαι καὶ
ἀπογίγνεσθαι πάντως εἶναι τί φήσουσιν.

ΘΕΑΙ. Φασὶ μὲν οὖν.

Β ΞΕ. Οὐσης οὖν δικαιοσύνης καὶ | φρονήσεως καὶ τῆς
ἄλλης ἀρετῆς καὶ τῶν ἐναντίων, καὶ δὴ καὶ ψυχῆς, ἐν ἧ
ταῦτα ἐγγίγνεται, πότερον ὄρατὸν καὶ ἀπίδον εἶναι φασὶ τὰ
αὐτῶν ἢ πάντα ἀόρατα;

ΘΕΑΙ. Σχεδὸν οὐδὲν τοῦτων γε ὄρατόν.

ΕΕ. Τὸ ἐπιθυμητὸ θά'ταν, ἂν μπορούσαμε μ' ὅποιοδήποτε τρόπο γὰ τοὺς κάμουμε πραγματικὰ καλύτερους. "Ἄν ὅμως αὐτὸ δὲ γίνεται, ἄς τοὺς κάμουμε μὲ τὰ λόγια, ὑποθέτοντας, πῶς θὰ θέλουν γὰ μᾶς ἀποκριθοῦν μὲ περισσότερη νομιμοφροσύνη ἀπ' ὅ,τι ὡς τώρα. Γιατὶ βέβαια κείνο, ποὺ παραδέχονται ἄνθρωποι καλύτεροι, ἔχει περισσότερο κύρος ἀπὸ κείνο, ποὺ παραδέχονται οἱ χειρότεροι. Ἐμᾶς ὅμως δὲ μᾶς ἐνδιαφέρει ὁ χαρακτήρας των, ἔμεῖς ζητᾶμε τὴν ἀλήθεια.

ΘΕΑΙ. Πάρα πολὺ σωστά.

XXXIV. Ἀναίρεση τοῦ ὕλισμοῦ. Τὸ «δύναμις» εἶναι «δύναμη».

ΕΕ. Παρακάλεσε λοιπὸν αὐτούς, ποὺ ἔγιναν ἔτσι δὲ καλύτεροι, γὰ σοῦ ἀποκριθοῦν καὶ προσπάθησε γὰ ἐξηγήσεις αὐτὸ ποὺ θὰ σοῦ ποῦν.

ΘΕΑΙ. Ἐτσι θὰ γίνεῖ.

ΕΕ. Ἄς ποῦνε λοιπὸν, ἂν παραδέχονται, πῶς τὸ θνητὸ ζῶο εἶναι κάτι, ποὺ ὑπάρχει.

ΘΕΑΙ. Γίνεται γὰ μὴ τὸ παραδέχονται;

ΕΕ. Καὶ δὲ συμφωνοῦν, πῶς αὐτὸ εἶναι σῶμα ἔμψυχο;

ΘΕΑΙ. Καὶ βέβαια.

ΕΕ. Καὶ τὴν ψυχὴ τῆ λογαριάζουνε σὰν ἓν' ἀπὸ τὰ δύντα;

ΘΕΑΙ. Ναι.

ΕΕ. Γιὰ πές μου ἀκόμη. Παραδέχονται πῶς ἄλλη ψυχὴ εἶναι δίκαιη καὶ ἄλλη ἀδίκη, ἄλλη φρόνιμη καὶ ἄλλη ἀστόχαστη;

ΘΕΑΙ. Ἐ! βέβαια!

ΕΕ. Καὶ δὲν παραδέχονται, πῶς ἡ ψυχὴ γίνεται λογουχάρη δίκαιη μὲ τὴν παρουσία τῆς δικαιοσύνης καὶ τ' ἀντίθετο μὲ τὴν παρουσία τοῦ ἀντίθετου;

ΘΕΑΙ. Ναι, καὶ αὐτὰ τὰ παραδέχονται.

ΕΕ. Ἐνα πράγμα ὅμως, ποὺ μπορεῖ γὰ ῥχεται σὲ κάποιο ἄλλο καὶ γὰ φεύγει ἀπ' αὐτό, ἐξάπαντος θὰ παραδεχτοῦνε βέβαια πῶς εἶναι κάτι, ποὺ ὑπάρχει.

ΘΕΑΙ. Βέβαια καὶ τὸ παραδέχονται.

ΕΕ. Ἄφοῦ λοιπὸν ὑπάρχ' ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ φρονιμάδα καὶ οἱ ἄλλες ἀρετὲς καὶ τ' ἀντίθετά τους καὶ ἄφοῦ ὑπάρχει καὶ ἡ ψυχὴ, ὅπου μπαίνουν ὅλ' αὐτά, τί παραδέχονται οἱ φίλοι μας, πῶς μπορούμε γὰ ἰδοῦμε καὶ γὰ πιάσουμε κανέν' ἀπ' αὐτὰ ἢ πῶς ὅλα τους εἶν' ἀόρατα;

ΘΕΑΙ. Πῶς σχεδὸν κανέν' ἀπ' αὐτὰ δὲν εἶν' ὄρατό.

ΞΕ. Τί δέ; Τῶν τοιούτων μῶν σῶμά τι λέγουσιν ἴσχειν;

ΘΕΑΙ. Τοῦτο οὐκέτι κατὰ ταῦτά ἀποκρίνονται πᾶν, ἀλλὰ τὴν μὲν ψυχὴν αὐτὴν δοκεῖν σφίσι σῶμά τι κεκτηῖσθαι, φρόνησιν δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον ὧν ἠρώτηκας, αἰσχύ-
C νονται τὸ τολμᾶν ἢ μηδὲν τῶν ὄντων αὐτὰ δμολογεῖν ἢ πάντ' εἶναι σώματα δισχυρίζεσθαι.

ΞΕ. Σαφῶς γὰρ ἡμῖν, ὦ Θεαίτητε, βελτίους γεγόνασιν ἄνδρες, ἐπεὶ τούτων οὐδ' ἂν ἐν ἐπαισχυνθείεν οἷ γε αὐτῶν σπαρτοὶ τε καὶ αὐτιόχθονες, ἀλλὰ διατείνονται ἂν πᾶν, ὃ μὴ δυνατοὶ ταῖς χερσὶ ξυμπιέζειν εἰσίν, ὡς ἄρα τοῦτο οὐδὲν τὸ παράπαν ἐστίν.

ΘΕΑΙ. Σχεδὸν οἷα διανοοῦνται λέγεις.

ΞΕ. Πάλιν τοίνυν ἀνερωτιῶμεν αὐτούς· εἰ γὰρ τι καὶ
D σμικρὸν ἐθέλουσι τῶν ὄντων συγχωρεῖν ἀσώματον, | ἐξαρκεῖ. Τὸ γὰρ ἐπὶ τε τούτοις ἅμα καὶ ἐπ' ἐκείνοις ὅσα ἔχει σῶμα ξυμφυῆς γεγονός, εἰς δὲ βλέποντες ἀμφοτέρωθεν εἶναι λέγουσι, τοῦτο αὐτοῖς ῥητέον. Τάχ' οὖν ἴσως ἂν ἀποροῖεν. Εἰ δὴ τι τοιοῦτον πεπόνθασι, σκόπει, προτεινομένων ἡμῶν, ἄρ' ἐθέλοιεν ἂν δέχεσθαι καὶ δμολογεῖν τοιόνδ' εἶναι τὸ ὄν.

ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον δὴ; Λέγε, καὶ τάχα εἰσοόμεθα.

ΞΕ. Λέγω δὴ τὸ καὶ ὁποιοῦν τινα κεκτημένον δύνα-
E μιν εἴτ' εἰς τὸ ποιεῖν ἕτερον ὀτιοῦν πεφυκός εἴτ' εἰς | τὸ παθεῖν καὶ σμικρότατον ὑπὸ τοῦ φανλοτάτου, κἂν εἰ μόνον εἰς ἅπαξ, πᾶν τοῦτο ὄντως εἶναι· τίθεμαι γὰρ ὄρον ὀρίζειν τὰ ὄντα, ὡς ἔστιν οὐκ ἄλλο τι πλὴν δύνამεις.

ΘΕΑΙ. Ἄλλ' ἐπεὶπερ αὐτοὶ γε οὐκ ἔχουσιν ἐν τῷ παρόντι τούτου βέλτιον λέγειν, δέχονται τοῦτο.

ΞΕ. Καλῶς· ἴσως γὰρ ἂν εἰς ὑστερον ἡμῖν τε καὶ τού-
248 τοις ἕτερον ἂν φανείη. Πρὸς μὲν οὖν τούτους τοῦτο | ἡμῖν ἐνταῦθα μενέτω ξυνομολογηθέν.

ΘΕΑΙ. Μένει.

64. Σχετικὰ μὲ τοῦτο τὸν ὀρισμὸ γιὰ τὸ «ὄν» βλ. Εἰς, κεφ. Δ'.

ΕΕ. Μά, μὴν ὑποστηρίζουτε τάχα, πῶς κάποιος ἀπὸ τὰ τέτλια ἔχει σῶμα ;

ΘΕΑΙ. Σ' αὐτὸ δὲ δίνουτε τὴν ἴδι' ἀπάντησιν γιὰ ὅλα. Γιὰ τὴν ψυχὴν τὴν ἴδια φρονοῦν, πῶς ἔχει κάποιος σῶμα. Γιὰ τὴ φρονιμάδα ὁμοῦς καὶ γιὰ ὅλα τ' ἄλλα, ποὺ ρώτησες, ντρέπονται καὶ δὲν τολμοῦν ἢ νὰ ποῦν, πῶς αὐτὰ δὲν εἶναι καθόλου «ὄντα» ἢ νὰ ἰσχυριστοῦν, πῶς ὅλα εἶναι «σώματα».

ΕΕ. Εἶναι ὁλοφάνερο, Θεαίτητε, πῶς οἱ λεβέντες ἐτοῦτοι ἐγίναν καλύτεροι. Γιατί ἄλλιῶς κανέν' ἀπ' αὐτὰ, δὲ θὰ ντρέπονταν νὰ ποῦν, ὅσοι τουλάχιστο ἀπ' αὐτοῦς εἶναι σπαρμένοι καὶ ριζωμένοι στὸ χῶμα. Αὐτοὶ θὰ μπορούσανε σίγουρα νὰ ἰσχυριστοῦν, πῶς ὅ,τι δὲν μποροῦν νὰ σφίξουνε μὲ τὰ χέρια τους, δὲν ὑπάρχει καθόλου.

ΘΕΑΙ. Ἐκφράζεις σχεδὸν κατὰ λέξιν τὰ ὅσα στοχάζονται.

ΕΕ. Ἄς τοὺς ξαναρωτήσουμε λοιπὸν ἄλλη μιὰ φορά. Γιατί ἂν θελήσουνε νὰ παραδεχτοῦν, πῶς κι ἓνα παραμικρὸ μέρος ἀπὸ τὰ «ὄντα» εἶν' ἀσώματο, φτάνει. Γιατί τότες εἶν' ὑποχρεωμένοι νὰ μᾶς ποῦν, ποῖο εἶν' ἐκεῖνο τὸ συστατικὸ γνῶρισμα, ποῦ ἔχουνε καὶ τοῦτα τ' ἀσώματα καὶ κεῖνα ποῦ ἔχουνε σῶμα, ὅπου αὐτὸ ἔχουν ὑπόψη τους καὶ λένε, πῶς καὶ τὰ δύο εἶναι «ὄντα». Ἴσως λοιπὸν βρεθοῦνε σὲ δυσκολία ν' ἀπαντήσουν. Κι ἂν πραγματικὰ ἔχουνε πάθει κάτι τέτιο, κοίταξε μὴν ἄραγε θά ἤθελαν νὰ παραδεχτοῦνε μὲ πρότασιν δική μας καὶ νὰ συμφωνήσουνε, πῶς τὸ «ὄν» εἶναι κάτι σὰν τέτλιας λογῆς.

ΘΕΑΙ. Τί λογῆς ; Λέγε κι ἴσως θὰ μάθουμε.

ΕΕ. Λέω λοιπὸν, πῶς ἐκεῖνο, ποῦ ἀπὸ φυσικοῦ του ἔχει μιὰν ὁποιαδήποτε δύναμιν εἴτε νὰ ἐνεργεῖ ὅπωςδήποτε πάνω σ' ἓν' ἄλλο, εἴτε νὰ παθαίνει καὶ τὸ παραμικρὸ ἀπὸ τὸ πιὸ μηδαμινὸ πρᾶμα, ἔστω καὶ γιὰ μόνον μιὰ φορά, κάθε τι τέτιο εἶναι πραγματικὸ «ὄν». Δηλαδή θέτω γιὰ ὄρισμό, νὰ ἐρίζουμε τὰ «ὄντα», πῶς αὐτὰ δὲν εἶναι τίποτ' ἄλλο παρὰ δύναμη⁶⁴.

ΘΕΑΙ. Μὰ ἐπειδὴ αὐτοὶ δὲν ἔχουνε πρὸς τὸ παρὸν τουλάχιστο νὰ δώσουνε καλύτερ' ὄρισμό, τὸν παραδέχονται αὐτόν.

ΕΕ. Καλά. Ἴσως ἀργότερα καὶ σὲ μᾶς καὶ σ' αὐτοῦς μᾶς φανεῖ διαφορετικὰ. Ἄς μένει ὁμοῦς τώρα τοῦτο δῶ συμφωνημένο ἀνάμεσα σ' ἐμᾶς καὶ σ' αὐτοῦνους.

ΘΕΑΙ. Ἄς μένει.

XXXV. **ΞΕ.** Πρὸς δὴ τοὺς εἰτέρους ἴωμεν, τοὺς τῶν εἰδῶν φίλους· σὺ δ' ἡμῖν καὶ τὰ παρὰ τούτων ἀφερμήνευε.

ΘΕΑΙ. Ταῦτ' ἐστὶ.

ΞΕ. Γένεσιν, τὴν δὲ οὐσίαν χωρὶς που διελόμενοι λέγετε; Ἡ γάρ;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ σώματι μὲν ἡμᾶς γενέσει δι' αἰσθησεως κοινωνεῖν, διὰ λογισμοῦ δὲ ψυχῇ πρὸς τὴν ὄντως οὐσίαν, ἣν αἰεὶ κατὰ ταῦτ' ὡσαύτως ἔχειν φατέ, γένεσιν δὲ ἄλλοτε ἄλλως.

Β | **ΘΕΑΙ.** Φαμὲν γὰρ οὖν.

ΞΕ. Τὸ δὲ δὴ κοινωνεῖν, ὧ πάντων ἄριστοι, τί τοῦθ' ὑμᾶς ἐπ' ἀμφοῖν λέγειν φῶμεν; Ἄρ' οὐ τὸ νῦν δὴ παρ' ἡμῶν ῥηθέν;

ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον;

ΞΕ. Πάθημα ἢ ποίημα ἐκ δυνάμεώς τινος ἀπὸ τῶν πρὸς ἀλληλα ξυνιόντων γιγνόμενον. Τάχ' οὖν, ὦ Θεαίτητε, αὐτῶν τὴν πρὸς ταῦτα ἀπόκρισιν σὺ μὲν οὐ κατακούεις, ἐγὼ δὲ ἴσως διὰ συνήθειαν.

ΘΕΑΙ. Τίν' οὖν δὴ λέγουσι λόγον;

ΞΕ. Οὐ συγχωροῦσιν ἡμῖν τὸ νῦν δὴ | ῥηθέν πρὸς τοὺς γηγενεῖς οὐσίας πέρι.

ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον;

ΞΕ. Ἰκανὸν ἔθεμεν ὄρον που τῶν ὄντων, διὰ τῶ παρῆ ἢ τοῦ πάσχειν ἢ δρᾶν καὶ πρὸς τὸ σμικρότατον δύναμις;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Πρὸς δὴ ταῦτα τόδε λέγουσιν, ὅτι γενέσει μὲν μέτεστι τοῦ πάσχειν καὶ ποιεῖν δυνάμεως, πρὸς δὲ οὐσίαν τούτων οὐδαιτέρου τὴν δύναμιν ἀρμόττειν φαοῖν.

ΘΕΑΙ. Οὐκοῦν λέγουσὶ τι;

ΞΕ. Πρὸς ὃ γε λεκτέον ἡμῖν, ὅτι δεόμεθα παρ' αὐτῶν

65. Γ.ὰ τὸς «φίλους τῶν εἰδῶν» βλ. Εἰσ. κεφ. Δ'.

XXV. Κριτική τοῦ ἰδεαλισμοῦ. Κίνηση καὶ στάση.

ΕΕ. "Ἄς πᾶμε λοιπὸν τώρα στοὺς ἄλλους, τοὺς φίλους τῶν ἰδεῶν". Καὶ σὺ ἐξήγα μας τὰ ὅσα θὰ ποῦν καὶ τοῦτοι.

ΘΕΑΙ. Ἔτσι θὰ γίνεῖ.

ΕΕ. «Ἐ! Σεῖς φίλοι, δὲν ξεχωρίζετε ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά τὴ γένεση καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά τὴν οὐσία;» Καλὰ τὰ λέω;

ΘΕΑΙ. Ναί!

ΕΕ. «Κι ἀκόμα λέτε, πῶς μὲ τὸ σῶμα μας ἐπικοινωνοῦμε πρὸς τὴ γένεση μ' ὄργανο τὴν αἵσθησι καὶ μὲ τὴν ψυχὴ μας ἐπικοινωνοῦμε μ' ὄργανο τὸ λογισμὸ πρὸς τὴν ἀληθινήν οὐσία, πού, καθὼς ὑποστηρίζετε, εἶν' αἰώνια ἰδια καὶ ἀπαράλλαχτη, ἐνῶ ἡ γένεση ἀλλάζει κάθε τόσσ».

ΘΕΑΙ. «Μάλιστα! Ἔτσι λέμε».

ΕΕ. «Καὶ ὅταν λέτε καὶ γιὰ τὰ δύο, τὴ λέξη «ἐπικοινωνοῦμε», ποιά ἐννοία θὰ δεχτοῦμε, πῶς τῆς δίνετε; Ὅχι ἐκεῖνη, πού ὄρισαμε μεῖς λίγο πρὶν;»

ΘΕΑΙ. «Ἦοιά;»

ΕΕ. «Νά! Πῶς εἶναι κάποιο πάθημα ἢ κάποια ἐνέργεια, πού γίνετ' ἀπὸ κάποια δύναμη ἀνάμεσα σ' ἐκεῖνα πού ἐπικοινωνοῦν ἀναμεταξύ τους». Ἴσως λοιπὸν, Θεαίτητε, τὴν ἀπόκριση, πού δίνουνε σ' αὐτὸ τὸ ἐρώτημα, ἐσὺ δὲν τὴν ἀκοῦς καλά, ἐγὼ δὲμωσ τὴν ἀκούω ἀπὸ συνήθεια.

ΘΕΑΙ. Καὶ τί ἀπαντοῦνε λοιπὸν σ' αὐτό;

ΕΕ. Δὲν παραδέχονται κείνο, πού εἶπαμε λίγο πρὶν στοὺς γεννημένους ἀπὸ τὴ γῆ σχετικὰ μὲ τὴν οὐσία τῶν ὄντων.

ΘΕΑΙ. Ποιό;

ΕΕ. Δὲν εἶχαμε θέσει σὰν ἱκανοποιητικὸν ὅπως δήποτ' ὄρισμὸ γιὰ τὰ ὄντα, τὸ νὰ ἔχει κάτι τὴ δύναμη ἢ νὰ πάσχει ἢ νὰ ἐνεργεῖ ἔστω καὶ τὸ παραμικρό;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΕΕ. Σ' αὐτὰ λοιπὸν ἀπαντοῦνε, πῶς ἡ «γένεση» μετέχει στὴ δύναμη τῆς πάθησης καὶ τῆς ἐνέργειας, μὲ τὴν «οὐσία» ἔμωσ δὲ συμβιδάζεται οὔτε τοῦ ἐνοῦς οὔτε τ' ἄλλουνοῦ ἢ δύναμη.

ΘΕΑΙ. Κι εἶναι τάχα τίποτις αὐτὸ πού λένε;

ΕΕ. Σ' αὐτὸ τουλάχιστο ἐμεῖς πρέπει γὰ τοὺς ἀπαντή-

Δ ἔτι πυνθέσθαι | σαφέστερον, εἰ προσομολογοῦσι τὴν μὲν ψυχὴν γινώσκειν, τὴν δ' οὐσίαν γινώσκεσθαι.

ΘΕΑΙ. Φασὶ μὴν τοῦτό γε.

ΞΕ. Τί δέ; Τὸ γινώσκειν ἢ τὸ γινώσκεσθαι φαίνεται ποῖημα ἢ πάθος ἢ ἀμφοτέρων; Ἡ τὸ μὲν πάθημα τὸ δὲ θάτερον; Ἡ παντάπασιν οὐδέτερον οὐδαιτέρου τούτων μεταλαμβάνει;

ΘΕΑΙ. Δῆλον ὡς οὐδέτερον οὐδαιτέρου· τάναντία γὰρ ἂν τοῖς ἐμπροσθεν λέγοιεν.

ΞΕ. Μανθάνω· τόδε γε, ὡς τὸ γινώσκειν εἶπερ ἔσται ποιεῖν τι, τὸ | γινωσκόμενον ἀναγκαῖον αὐτῷ συμβάλει πάσχειν· τὴν οὐσίαν δὲ κατὰ τὸν λόγον τοῦτον γινωσκομένην ὑπὸ τῆς γνώσεως, καθ' ὅσον γινώσκεται, κατὰ τοσοῦτον κινεῖσθαι διὰ τὸ πάσχειν, ὃ δὴ φάμεν οὐκ ἂν γενέσθαι περὶ τὸ ἡρεμοῦν.

ΘΕΑΙ. Ὅρθῶς.

ΞΕ. Τί δὲ πρὸς Διός; Ὡς ἀληθῶς κίνησιν καὶ ζωὴν καὶ ψυχὴν καὶ φρόνησιν ἢ ῥαδίως πεισθησόμεθα τῷ παντελῶς ὄντι μὴ παρεῖναι, μηδὲ ζῆν αὐτὸ μηδὲ | φρονεῖν, ἀλλὰ σεμνὸν καὶ ἅγιον, νοῦν οὐκ ἔχον, ἀκίνητον ἑστὸς εἶναι;

ΘΕΑΙ. Δεινὸν μέντ' ἂν, ὧ ξένε, λόγον συγχωροῖμεν.

ΞΕ. Ἄλλὰ νοῦν μὲν ἔχειν, ζωὴν δὲ μὴ φῶμεν;

ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς;

ΞΕ. Ἄλλὰ ταῦτα μὲν ἀμφοτέρωθεν ἐνόητ' αὐτῷ λέγομεν, οὐ μὴν ἐν ψυχῇ γε φήσομεν αὐτὸ ἔχειν αὐτά;

ΘΕΑΙ. Καὶ τίν' ἂν ἕτερον ἔχοι τρόπον;

ΞΕ. Ἄλλὰ δῆτα νοῦν μὲν καὶ ζωὴν καὶ ψυχὴν, ἀκίνητον μέντοι τὸ παράπαν ἔμψυχον ὄν ἐστάναι;

66. Στὸ «Γοργία» (476b - d) ἐκθέτει ὁ Πλάτωνας τὴ θεωρία γιὰ τὸ «ποιεῖν» καὶ «πάσχειν», «ἄρα εἴ τις τι ποιῆι, ἀνάγκη τι εἶναι καὶ πάσχειν ὑπὸ τούτου τοῦ ποιούντος;» Ἐκαὶ ὁμοίως φέρνει γιὰ παραδείγματα τὸ «τύπτειν» καὶ «τύπτεσθαι», «κάειν» καὶ «κάεσθαι», «τέμνειν» καὶ «τέμνεσθαι», ὅπου πραγματικά τὸ παθητικὸ πάσχει ἀνάλογα μετὴν ἐνέργεια τοῦ ἀνεργητικοῦ. Στὸ «γνωρίζω» ὁμοίως καὶ «γνωρίζομαι»

σουμε, πώς τούς παρακαλούμε νὰ μᾶς πληροφορήσουν ἀκόμη πιὸ καθαρά, ἂν παραδέχονται, πὼς ἡ ψυχὴ γ ν ω ρ ί ζ ε ι καὶ ἡ οὐσία γ ν ω ρ ί ζ ε τ α ι.

ΘΕΑΙ. Αὐτὸ βέβαια καὶ τὸ παραδέχονται.

ΞΕ. «Ἔ ! λοιπὸν ! Αὐτὸ τὸ «γνωρίζει» καὶ «γνωρίζεται» τί λέτε, πὼς εἶναι, ἐνέργεια ἢ πάθημα ἢ καὶ τὰ δύο ; ἢ τὸ ἓνα εἶναι πάθημα καὶ τ' ἄλλο ἐνέργεια ἢ κανέν' ἀπὸ τὰ δύο δὲ μετέχει σὲ κανέν' ἀπ' αὐτά ; »

ΘΕΑΙ. Εἶναι φανερό, πὼς κανένα σὲ κανένα· γιατί ἀλλιῶς θὰ λέγανε τ' ἀντίθετ' ἀπ' ὅσα εἶπανε λίγο πρωτύτερα.

ΞΕ. Καταλαβαίνω. Τοῦτο δὴ ὅμως τουλάχιστο : "Ἄν δεχτοῦμε, πὼς τὸ νὰ γνωρίζει κανεὶς εἶν' ἐ ν ἐ ρ γ ε ι α, βγαίνει ἀναγκαστικὸ συμπέρασμα, πὼς ἐκεῖνο, ποὺ γνωρίζεται, π ἄ σ χ ε ι. Σύμφωνα λοιπὸν μὲ τοῦτο τὸ λόγο, ἀφοῦ ἡ «οὐσία» γνωρίζεται ἀπὸ τὴ γνώση, ὅσο γνωρίζεται τόσο καὶ κ ι ν ι ε ῖ τ α ι, ἀφοῦ πᾶσχει. Γιατί ἐμεῖς λέμε πὼς δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ πᾶσχει, ἐκεῖνο, ποὺ βρίσκεται σ' ἀκίνησια⁶⁶.

ΘΕΑΙ. Σωστά.

ΞΕ. Μά ! γιὰ πές μου, γιὰ τὸ θεό ! Θὰ πιστέψουμε πραγματικὰ τόσο εὐκόλα πὼς τὸ «καθολικὸ ὄν»⁶⁷ δὲν ἔχει οὔτε κίνηση οὔτε ζωὴ, οὔτε ψυχὴ οὔτε φρόνηση, οὔτε ζεῖ, οὔτε στοχάζεται, παρὰ στέκεται ἀκίνητο, σεβαστὸ κι ἅγιο χωρὶς νὰ ἔχει νοῦ ;

ΘΕΑΙ. Θά'τανε πραγματικὰ φοβερό, ξένε, νὰ παραδεχτοῦμε τέτια θεωρία.

ΞΕ. Μὰ τότε λοιπὸν θὰ δεχτοῦμε, πὼς ἔχει νοῦ, μὰ δὲν ἔχει ζωὴ ;

ΘΕΑΙ. Πῶς μπορεῖ ;

ΞΕ. Ἔ ! Τότε νὰ ποῦμε, πὼς ἔχει μέσα του καὶ τὰ δύο αὐτά, μὰ ν' ἀρνηθοῦμε πὼς τὰ ἔχει μέσα σὲ ψυχὴ ;

ΘΕΑΙ Καὶ μὲ ποιὸν ἄλλον τρόπο θὰ μπορούσε νὰ τὰ ἔχει ;

ΞΕ. Ἦ νὰ ποῦμε, πὼς ἔχει καὶ νοῦ καὶ ζωὴ καὶ ψυχὴ, παρ' ὅλα αὐτὰ ὅμως, ἂν καὶ εἶν' ἔμψυχο, στέκετ' ὀλότελ' ἀκίνητο ;

δὲ συντρέχει τὸ ἴδιο. Ἐκεῖνο, ποὺ «γνωρίζεται» αὐτὸ καθαυτὸ δὲν πᾶσχει τίποτα, οὔτε «κινεῖται». Ὡστε ἡ ἀπόδειξη τοῦ Πλάτωνα ἐδῶ στηρίζεται σ' ἓνα λάθος.

67. Γιὰ τὸ «παντελῶς ὄν» βλ. Εἰσαγωγή κεφ. Δ'.

- B** ΘΕΑΙ. Πάντα ἔμοιγε ἄλογα | ταῦτ' εἶναι φαίνονται.
 ΞΕ. Καὶ τὸ κινούμενον δὴ καὶ κίνησιν συγχωρητέον
 ὡς ὄντα.
 ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὐ;
 ΞΕ. Συμβαίνει δ' οὖν, ὦ Θεαίτητε, ἀκινήτων τε ὄντων
 νοῦν μηδενὶ περὶ μηδενὸς εἶναι μηδαμοῦ.
 ΘΕΑΙ. Κομιδῆ μὲν οὖν.
 ΞΕ. Καὶ μὴν ἐὰν αὐτὰ φερόμενα καὶ κινούμενα πάντ'
 εἶναι συγχωρώμεν, καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ ταῦτόν τοῦτο ἐκ τῶν
 ὄντων ἐξαιρήσομεν.
 ΘΕΑΙ. Πῶς;
 ΞΕ. Τὸ κατὰ ταῦτὰ καὶ ὡσαύτως καὶ περὶ τὸ αὐτὸ δοκεῖ
C σοι χωρὶς | σιάσεως γενέσθαι ποτ' ἂν;
 ΘΕΑΙ. Οὐδαμῶς.
 ΞΕ. Τί δ'; Ἄνευ τούτων νοῦν καθορᾶς ὄντα ἢ γενό-
 μενον ἂν καὶ ὄπου οὖν;
 ΘΕΑΙ. Ἐκίστα.
 ΞΕ. Καὶ μὴν πρὸς γε τοῦτον παντὶ λόγῳ μαχετέον, δὲ
 ἂν ἐπιστήμην ἢ φρόνησιν ἢ νοῦν ἀφανίζων ἰσχυρίζεται
 περὶ τινος ὀπιοῦν.
 ΘΕΑΙ. Σφόδρα γε.
 ΞΕ. Τῷ δὴ φιλοσόφῳ καὶ ταῦτα μάλιστα τιμῶντι πᾶ-
 σα, ὡς ἔοικεν, ἀνάγκη διὰ ταῦτα, μήτε τῶν ἐν ἢ καὶ τὰ
D πολλὰ εἶδη λεγόντων τὸ πᾶν ἔσιτηκός | ἀποδέχεσθαι, τῶν τε
 αὐτῶν πανταχῆ τὸ ὄν κινούντων μηδὲ τὸ παράπαν ἀκούειν, ἀλ-

68. Στὸν «Κρατύλο» (439e - 440a) τὸ ἔχει ἀποδείξει τοῦτο ὁ Πλάτωνας. «Ἄλλὰ μὴν οὐδ' ἂν γνωσθεῖη γε ὑπ' οὐδενὸς (τὸ μηδέποτε ὡσαύτως ἔχον). Ἄμα γὰρ ἐπιόντος τοῦ γνωσομένου ἄλλο καὶ ἄλλοιον γίγνεται, ὥστε οὐκ ἂν γνωσθεῖη ἔτι ὁποῖόν γέ τι ἔστιν ἢ πῶς ἔχον... Ἄλλ' οὐδὲ γνῶσιν εἶναι φάναι εἰκόσ, ὦ Κρατύλε, εἰ μεταπίπτει πάντα χρήματα καὶ μηδὲν μένει».

69. Τὸ ὄν γιὰ «ἕνα» τὸ δέχονται οἱ ἄλεατικοί, γιὰ «πολλὰς

ΘΕΑΙ. "Ολ" αὐτὰ σὲ μένα τουλάχιστο φαίνονται παράλογα.

ΞΕ. "Ε! τότε πρέπει νὰ παραδεχτοῦμε, πῶς καὶ τὸ «κινούμενο» καὶ ἡ «κίνηση» εἶναι «ὄντα».

ΘΕΑΙ. Πῶς ὄχι;

ΞΕ. Τὸ συμπέρασμα εἶναι, Θεαίτητε, πῶς κι ἂν τὰ «ὄντα» εἴν' ἀκίνητα, σὲ κανένα, πουθενὰ γιὰ τίποτα δὲν ὑπάρχει νοῦς.

ΘΕΑΙ. Βεβαιότατα.

ΞΕ. Κι ἂν ὁμως ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ συμφωνήσουμε, πῶς ὄλ' ἀλλάζουνε θέση καὶ κινιοῦνται καὶ μ' αὐτὴ τὴν ἀντίληψη πάλι θὰ βγάλουμ' ὄξω ἀπὸ τὰ «ὄντα» αὐτὸ τὸ ἴδιο πράμα, δηλ. τὸ νοῦ.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΞΕ. Σοῦ φαίνεται, πῶς μπορεῖ νὰ ὑπάρξει ποτὲ διατήρηση στὴν ἴδια κατάσταση καὶ στὶς ἴδιες ιδιότητες καὶ στὸ ἴδιο πράμα, ἂν δὲν ὑπάρχει ἀκίνησις;

ΘΕΑΙ. Μὲ κανέναν τρόπο.

ΞΕ. Καὶ λοιπόν; Χωρὶς αὐτὰ βλέπεις, πῶς μπορεῖ νὰ ὑπάρχει ἢ νὰ δημιουργήθηκε πουθενὰ κι ὅπουδῆποτε νοῦς;

ΘΕΑΙ. "Οχι! ποτέ.

ΞΕ. Καὶ βέβαια δὲν μποροῦμε παρὰ ν' ἀντιμαχόμεσθε μ' ὄλα τὰ λογικὰ ἐπιχειρήματα ἐκείνον, ποὺ ἐνῶ ἐκμηδενίζει τὴν ἐπιστήμη, τὴ λογικὴ σκέψη καὶ τὸ νοῦ, συνάμα ὑποστηρίζει ὅ,τι δῆποτε μ' ὅποιονδῆποτε τρόπο.

ΘΕΑΙ. Βεβαιότατα.

ΞΕ. Γι' αὐτοὺς τοὺς λόγους λοιπόν, ὁ φιλόσοφος, ποὺ τιμᾷ ὄλα τούτα πάνω ἀπὸ κάθε τι, εἴν' ἀπόλυτη ἀνάγκη, καθὼς φαίνεται, οὔτε ἀπὸ κείνους, ποὺ θεωροῦνε τὸ «ὄν» γιὰ «ἔνα» ἢ γιὰ «πολλὲς ιδέες»⁹⁹ νὰ παραδέχεται τὴν ἀποψη, πῶς τὰ σύμπαντα βρίσκονται σ' ἀκίνησις, οὔτε ἀπὸ τὴν ἄλλη ν' ἀκούει κἂν καθόλου ἐκείνους, ποὺ βάζουνε τὸ «ὄν» νὰ κινιέται πρὸς ὄλες τὶς μεριές¹⁰⁰, παρὰ, ὅπως κάνουνε τὰ παιδιά, ὅταν διατυπώνουνε τὶς ἐπιθυμίες τους, νὰ τὰ θέλει ὄλα καὶ ἀκίνητα καὶ κινημένα, καὶ νὰ λέει πῶς

ιδέες» ἢ «μορφές» τὸ δέχεται ὁ Πλάτωνας. Ἄρα δικᾶς του πρωτοτερινᾶς ἀντιλήψεις διορθώνει ἐδῶ ὁ Πλάτωνας.

70. Ἐγνωστὸν τὸν Ἡράκλειτο.

λά κατά τὴν τῶν παίδων εὐχὴν, ὅσα ἀκίνητα καὶ κεκίνημέ-
να, τὸ ὄν τε καὶ τὸ πᾶν ξυναμφοτέρα λέγειν.

ΘΕΑΙ. Ἀληθέσιτατα.

XXXVI. ΕΕ. Τί οὖν ; Ἄρ' οὐκ ἐπιεικῶς ἤδη φαινό-
μεθα περιειληφέναι τῷ λόγῳ τὸ ὄν ;

ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΕΕ. Βαβαί μέντ' ἂν ἄρα, ὦ Θεαίτητε, ὡς μοι δοκοῦ-
μεν νῦν αὐτοῦ γνώσεσθαι περὶ τὴν ἀπορίαν τῆς σκέψεως.

Ε | ΘΕΑΙ. Πῶς αὖ καὶ τί τοῦτ' εἶρηκας ;

ΕΕ. ὦ μακάριε, οὐκ ἐννοεῖς ὅτι νῦν ἔσμεν ἐν ἀγνοίᾳ
τῇ πλείσῃ περὶ αὐτοῦ, φαινόμεθα δὲ τί λέγειν ἡμῖν αὐ-
τοῖς ;

ΘΕΑΙ. Ἐμοὶ γοῦν ὅπη δ' αὖ λελήθασμεν οὕτως ἔχοντες,
οὐ πάνυ ξυνίημι.

ΕΕ. Σκόπει δὴ σαφέστερον, εἰ ταῦτα νῦν ξυνομολο-
250 γοῦντες | δικαίως ἂν ἐπερωτηθῆμεν ἅπερ αὐτοὶ τότε ἤρω-
τῶμεν τοὺς λέγοντας εἶναι τὸ πᾶν θερμὸν καὶ ψυχρὸν.

ΘΕΑΙ. Ποῖα ; Ὑπόμνησόν με.

ΕΕ. Πάνυ μὲν οὖν καὶ πειράσομαι γε δοῦν τοῦτο, ἐρω-
τῶν σὲ καθάπερ ἐκείνους τότε, ἵνα ἅμα τι καὶ προῖωμεν.

ΘΕΑΙ. Ὁρθῶς.

ΕΕ. Εἰεν δὴ, κίνησιν καὶ σιάσιν ἄρ' οὐκ ἐναντιώτατα
λέγεις ἀλλήλοις ;

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ ;

ΕΕ. Καὶ μὴν εἶναί γε ὁμοίως φῆς ἀμφοτέρα αὐτὰ καὶ
ἐκάτερον ;

Β | ΘΕΑΙ. | Φημί γὰρ οὖν.

ΕΕ. Ἄρα κινεῖσθαι λέγων ἀμφοτέρα καὶ ἐκάτερον, διὰν
εἶναι συγχωρῆς ;

ΘΕΑΙ. Οὐδαμῶς.

71. Μετὰ τὸ αἶτημα τοῦτο ἀποδέχεται ὁ Πλάτωνας τὴ συνύπαρξιν
τῆς ἀντίθεσης (κίνησις - ἀκίνησις) μέσα στὸ «ὄν», ὅχι ὁμοίως καὶ τὴ γέ-
νεσις τῶν εἰδῶν τοῦ ἐνοῦς ἀπὸ τὸ ἄλλο. Πρβλ. γιὰ τὸ ἴδιο ζήτημα τὴν
ἀντίληψιν τοῦ Ἀριστοτέλη. («Μετὰ τὰ φυσικά» 1012b, 86 εἰ.).

και τὸ «ὄν» και τὸ σύμπαντο εἶναι και τὰ δυὸ και «κί-
νηση» και «ἀκίνησια»⁷¹.

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστά.

ΧΧΧVI. Ἡ ἔρευνα γιὰ τὸ «ὄν» φτάνει προσωρινὰ σ'
ἀδιέξοδο, ὅσο δὲ γίνεται δεχτὴ ἡ ἐπικοινωνία τῶν εἰδῶν.

ΞΕ. Ἔ! Λοιπὸν πῶς σοῦ φαίνεται! Δὲν τὸ 'χουμ' ἀρα-
γε περιλάβει κίβλας ἀρκετὰ καλά τὸ «ὄν» μέσα στὸν ὀρι-
σμό μας;

ΘΕΑΙ. Και πολὺ καλά μάλιστα.

ΞΕ. Κι ὁμως ἀλλοίμονο. Θεαίτητε, μοῦ φαίνεται πῶς
τώρα ἴσα ἴσα θὰ γνωρίσουμε τὴ δυσκολία τῆς ἔρευνάς του.

ΘΕΑΙ. Τί τρέχει πάλι και τί 'ν' αὐτὸ ποὺ λές;

ΞΕ. Καλὸ μου παιδί, δὲν καταλαβαίνεις, πῶς τώρα δὲ
βρισκόμαστε στὴν πιὸ μεγάλην ἀγνοια γιὰ τὸ «ὄν», τὴ στι-
γμῆ, ποὺ μᾶς φαίνεται, πῶς κάτι τάχα λέμε;

ΘΕΑΙ. Ἐγὼ τουλάχιστο ἔτσι νομίζω· και δὲν πολυκα-
ταλαβαίνω πῶς πάλι τὴν πάθαμ' ἔτσι δά.

ΞΕ. Γιὰ κοίταξε λοιπὸν καλύτερα και θὰ ἴδεις, πῶς ἂν
τυχὸν τώρα παραδεχτοῦμ' αὐτὰ τὰ τελευταία, θὰ μπορούσε
κάνεις μόλο του τὸ δίκιο νὰ μᾶς κάνει ἐκεῖνες τίς ἐρωτή-
σεις, ποὺ κάναμε τότες ἐμεῖς σ' ἐκείνους ποὺ λέγανε, πῶς
τὰ πάντα εἶναι τὸ ζεστό και τὸ κρύο⁷².

ΘΕΑΙ. Ποιὲς ἐρωτήσεις; Γιὰ θύμησέ μου τις.

ΞΕ. Πολὺ εὐχαρίστως. Και θὰ προσπαθήσω νὰ τὸ κάμω
ρωτώντας ἐσένα, ὅπως τότες ἐκείνους, γιὰ νὰ προχωροῦμε
συνάμα και λιγάκι.

ΘΕΑΙ. Σωστά.

ΞΕ. Ἄς δοῦμε λοιπὸν· τὴν κίνηση και τὴν ἀκίνησια δὲν
τὰ νομίζεις, πῶς εἶν' ὄλως διόλου ἀντίθετα συναμεταξύ τους;

ΘΕΑΙ. Πῶς ὄχι;

ΞΕ. Και ὁμως λές, πῶς ἐξίσου αὐτὰ και τὰ δυὸ μαζί και
τὸ καθένα χωριστὰ εἶναι «ὄντα».

ΘΕΑΙ. Βέβαια και τὸ λέω.

ΞΕ. Κι ὅταν συμφωνεῖς, πῶς εἶναι «ὄντα», δέχεσαι
ἀραγες, πῶς και τὰ δυὸ μαζί και τὸ καθένα χωριστὰ κι-
νιῶνται;

ΘΕΑΙ. Καθόλου.

72. Βλ. παραπάνω 242d 4ξ.

ΞΕ. Ἄλλ' ἐστάναι σημαίνεις λέγων αὐτὰ ἀμφότερα εἶναι;

ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς;

ΞΕ. Τρίτον ἄρα τι παρὰ ταῦτα τὸ ὄν ἐν τῇ ψυχῇ τιθεῖς, ὡς ὑπ' ἐκείνου τὴν τε στάσιν καὶ τὴν κίνησιν περιεχομένην, συλλαβῶν καὶ ἀπιθῶν αὐτῶν πρὸς τὴν τῆς οὐσίας κοινω-
νίαν, οὕτως εἶναι προσεῖπες ἀμφότερα;

ΘΕΑΙ. Κινδυνεύομεν ὡς | ἀληθῶς τρίτον ἀπομαντιεύε-
σθαι τι τὸ ὄν, διὰ κίνησιν καὶ στάσιν εἶναι λέγωμεν.

ΞΕ. Οὐκ ἄρα κίνησις καὶ στάσις ἐστὶ ξυναμφότερον τὸ ὄν, ἀλλ' ἕτερον δὴ τι τούτων.

ΘΕΑΙ. Ἔοικεν.

ΞΕ. Κατὰ τὴν αὐτοῦ φύσιν ἄρα τὸ ὄν οὐτε ἕστηκεν οὐτε κινεῖται.

ΘΕΑΙ. Σχεδόν.

ΞΕ. Ποῖ δὴ χρὴ τὴν διάνοιαν εἶτι τρέπειν τὸν βουλό-
μενον ἐναργές τι περὶ αὐτοῦ παρ' ἑαυτῷ βεβαιώσασθαι;

ΘΕΑΙ. Ποῖ γάρ;

ΞΕ. Οἶμαι μὲν οὐδαμῶσε εἶτι ῥάδιον. Εἰ γάρ τι μὴ |
Δ κινεῖται, πῶς οὐχ ἕστηκεν; Ἡ τὸ μηδαμῶς εἶτις πῶς οὐκ
αὐ κινεῖται; Τὸ δὲ ὄν ἡμῖν νῦν ἐκτὸς τούτων ἀμφοτέρων
ἀναπέφανται. Ἡ δυνατὸν οὖν τοῦτο;

ΘΕΑΙ. Πάντων μὲν οὖν ἀδυνατώτατον.

ΞΕ. Τόδε τοίνυν μνησθῆναι δίκαιον ἐπὶ τούτοις.

ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον;

ΞΕ. Ὅτι τοῦ μὴ ὄντος ἐρωτηθέντες τοῦνομα ἐφ' ὅτι
ποῖε δεῖ φέρειν, πάση συνεσχόμεθα ἀπορίᾳ. Μέμνησαι;

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΞΕ. Μῶν οὖν ἐν ἐλάττωσί τινι νῦν ἔσμεν ἀπορία |
Ε περὶ τὸ ὄν;

ΘΕΑΙ. Ἐμοὶ μὲν, ὡς ἔνευε, εἰ δυνατὸν εἰπεῖν, ἐν πλείονι
φαινόμεθα.

ΞΕ. Τοῦτο μὲν τοίνυν ἐνταῦθα κείσθω διηπορημένον·
ἐπειδὴ δὲ ἐξ ἴσου τὸ τε ὄν καὶ τὸ μὴ ὄν ἀπορίας μετειλή-

ΞΕ. Μήπως ξμως έννοεΐς, πώς στέκονται, όταν λές πώς και τὰ δυό είναι «δντα» ;

ΘΕΑΙ. Και πώς θά μπορούσα νά τὸ έννοῶ ἔτσι ;

ΞΕ. Λοιπὸν τότε παραδέχεσαι, πώς τὸ «δν» είναι κάτι τρίτο μέσα στην ψυχή, κι αὐτὸ περιέχει και τή «στάση» και τήν «κίνηση». Κι ἐπειδὴς ἐσὺ τὰ ἐξέτασες μαζί και εΐδες, πώς και τὰ δυό αὐτὰ ἐπικοινωνοῦν με τήν «οὐσία», γι' αὐτὸ εΐπες, πώς και τὰ δυό είναι «δντα» ;

ΘΕΑΙ. Φοβοῦμαι, πώς πραγματικά τὸ ξηγάμε τὸ «δν» σὰν κάτι τρίτο, όταν λέμε πώς ἢ κίνηση κι ἢ στάση είναι «δντα».

ΞΕ. Τὸ «δν» λοιπὸν δέν είναι κίνηση και στάση και τὰ δυό μαζί, παρὰ κάτι «ἄλλο» ἀπ' αὐτά.

ΘΕΑΙ. Ἔτσι φαίνεται.

ΞΕ. Ἄρα τὸ «δν» σύμφωνα με τή δική του φύση οὔτε στέκεται οὔτε κινιέται.

ΘΕΑΙ. Σὰ νὰ εΐν' ἔτσι.

ΞΕ. Κατὰ ποῦ λοιπὸν, πρέπει ἀκόμη νὰ στρέψει τὸ νοῦ του ἐκεῖνος, ποῖ θέλει ν' ἀποχτήσῃ μιὰ ξεκαθαρισμένη βεβαιότητα σχετικά με τὸ «δν» ;

ΘΕΑΙ. Κατὰ ποῦ ἀλήθεια ;

ΞΕ. Νομίζω, πώς δέν εΐν' εὐκολο πιά πουθενά. Γιατί, ἂν ἓνα πράμα δέν κινιέται, πώς δὲ στέκεται ; Ἢ ἐκεῖνο, ποῦ δὲ στέκεται καθόλου, πώς δέν κινιέται ; Ἐνῶ ἐμεῖς ἀνακαλύψαμε τώρα δά, πώς τὸ «δν» βρῖσκετ' ὄξω κι ἀπὸ τὰ δυό. Μπορεῖ πραγματικά νὰ γίνῃ αὐτό ;

ΘΕΑΙ. Αὐτὸ δά είναι τὸ πιὸ ἀδύνατο ἀπ' ὅλα.

ΞΕ. Κοντὰ σ' αὐτὰ μάλιστα σωστὸ είναι νὰ θυμηθοῦμε και κάτι ἄλλο.

ΘΕΑΙ. Ποιό ;

ΞΕ. Νά ! Ὅταν μᾶς ἐρώτησαν, γιὰ ποῖο πράμα μπορούμε νὰ χρησιμοποιήσουμε τήν ὀνομασία «μὴ δν», βρεθήκαμε σὲ πολὺ μεγάλη δυσκολία. Τὸ θυμάσαι ;

ΘΕΑΙ. Πώς δέν τὸ θυμάμαι ;

ΞΕ. Γάχα λοιπὸν τώρα γιὰ τὸ «δν» βρῖσκόμαστε σὲ μικρότερη δυσκολία ;

ΘΕΑΙ. Γιὰ μένα τουλάχιστο, ξένε, βρῖσκόμαστε, ἂν μπορῶ νὰ πῶ, σὲ μεγαλύτερη.

ΞΕ. Ἄς σταματήσουμε λοιπὸν σχετικά με τὸ ζήτημ' αὐτὸ σὲ τοῦτες τίς δυσκολίες. Κι ἀφοῦ και τὸ «δν» και τὸ «μὴ δν» είναι τὸ ἴδιο δυσκολοξεδιάλυτα, ὑπάρχει ἀπὸ δῶ και

φατον, νῦν ἐλπίς ἤδη καθ' ἅπερ ἂν αὐτιῶν θάτερον εἴτε ἀμυ-
 δρότερον εἴτε σαφέστερον ἀναφαίνηται, καὶ θάτερον οὕτως
 251 ἀναφαίνεσθαι· καὶ εἰάν αὖ μηδέτερον ἰδεῖν | δυνώμεθα, τὸν
 γοῦν λόγον ὀπηπερ ἂν οἰοί τε ὦμεν εὐπρεπέστατα διωσόμε-
 θά οὕτως ἀμφοῖν ἅμα.

ΘΕΑΙ. Καλῶς.

ΞΕ. Λέγωμεν δὴ καθ' ὄντινά ποτε τρόπον πολλοῖς ὀνό-
 μασι ταῦτόν τοῦτο ἐκάστοτε προσαγορευόμεν.

ΘΕΑΙ. Οἷον δὴ τί; Παράδειγμα εἰπέ.

XXXVII. ΞΕ. Λέγομεν ἄνθρωπον δὴ πού πόλλ' ἅτα
 ἐπονομάζοντες, τὰ τε χρώματα ἐπιφέροντες αὐτῷ καὶ τὰ
 σχήματα καὶ μεγέθη καὶ κακίας καὶ ἀρετάς, ἐν οἷς πᾶσι
 B καὶ ἑτέροις μυρίοις οὐ μόνον | ἄνθρωπον αὐτὸν εἶναι φα-
 μεν, ἀλλὰ καὶ ἀγαθὸν καὶ ἔτετρα ἄπειρα, καὶ ἄλλα δὴ κατὰ
 τὸν αὐτὸν λόγον οὕτως ἐν ἑκάστον ὑποθέμενοι πάλιν αὐτὸ
 πολλὰ καὶ πολλοῖς ὀνόμασι λέγομεν.

ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΞΕ. Ὅθεν γε, οἶμαι, τοῖς τε νέοις καὶ τῶν γερόντων
 τοῖς ὀψιμαθέσι θοίνην παρεσκευάκαμεν· εὐθύς γὰρ ἀντιλα-
 βέσθαι παντὶ πρόχειρον ὡς ἀδύνατον τὰ τε πολλὰ ἐν καὶ τὸ
 ἐν πολλὰ εἶναι, καὶ δὴ πού χαίρουσιν οὐκ ἐῶντες ἀγαθὸν
 C λέγειν | ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ μὲν ἀγαθὸν ἀγαθόν, τὸν δὲ
 ἄνθρωπον ἄνθρωπον. Ἐντυγχάνεις γάρ, ὦ Θεαίτητε, ὡς
 ἐγῶμαι, πολλάκις τὰ τοιαῦτα ἐσπουδακόσιν, ἐνίοτε πρεσβυ-
 τέροις ἀνθρώποις, καὶ ὑπὸ πηνίας τῆς περὶ φρόνησιν κτή-
 σεως τὰ τοιαῦτα τεθραυμακόσι, καὶ δὴ τι καὶ πάσσοφον
 οἰομένοις τοῦτο αὐτὸ ἀνευρηκέναι.

ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΞΕ. Ἴνα τοίνυν πρὸς ἅπαντας ἡμῖν ὁ λόγος ἦ τοὺς πώ-

73. Με τοὺς <ὀψιμαθεῖς> γέροντες, ἐννοεῖ ὁ Πλάτωνας τὸν Ἀγχι-
 στήνη τὸν Κυνικό. Ὅσοι παίρνουνε τὸ ρῆμα <ἐστὶ> πάντα γιὰ ὑπαρ-
 χτικό καὶ ὄχι καὶ γιὰ συνδετικό, ἀρνιοῦνται, πῶς μπορεῖ νὰ ὑπάρξουν
 ἄλλου εἴδους κρίσεις ἐχτός ἀπὸ τίς ταυτολογικὲς <ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἄν-
 θρωπος>, γιὰτι ἀλλιῶς, σοῦ λένε, ταυτίζουμε δυὸ διαφορετικὰ ὄντα. Ὁ

πέρα ἢ ἐλπίδα καθόσο τὸ ἓν' ἀπ' αὐτὰ θὰ μᾶς φανερώνεται εἴτε πιὸ θολὰ εἴτε πιὸ ξεκάθαρα καὶ τ' ἄλλο μὲ τὸν ἴδιο τρόπο νὰ μᾶς φανερώνεται. Κι ἂν πάλι κανέν' ἀπὸ τὰ δυὸ δὲ μπορούμε νὰ ἴδουμε, τουλάχιστο θὰ προσπαθήσουμε νὰ σπρώξουμε τὴν ἔρευνά μας καὶ γιὰ τὰ δυὸ μαζί μ' ὅποιον τρόπο μπορούμε καλύτερα.

ΘΕΑΙ. Καλά.

ΕΕ. Ἄς ἐξετάσουμε λοιπὸν πρῶτα μὲ ποιὸν ἄραγε τρόπο χαρακτηρίζουμε μὲ πολλές λέξεις τὸ ἴδιο πράμα.

ΘΕΑΙ. Σάν τί νὰ ποῦμε ; Πές ἓνα παράδειγμα !

ΧΧΧVII. Τὸ πρόβλημα γιὰ τὸν κατηγορικὸ προσδιορισμὸ καὶ γιὰ τὴν ἐπικοινωνία τῶν εἰδῶν.

ΕΕ. Νά ! Λέμε λογουχάρη «ἄνθρωπος» καὶ τοῦ προσθέτουμε πολλές ἄλλες ὀνομασίες, ἀποδίνοντάς του ὀρισμένα χρώματα, σχήματα, μεγέθη, κακίες, ἀρετές. Καὶ γιὰ ὅλ' αὐτὰ καὶ ἄπειρ' ἄλλα δὲν τὸν ὀνομάζουμε μονάχα «ἄνθρωπο», παρὰ καὶ «καλὸ» καὶ ἄπειρ' ἄλλα. Κι ὅλα τ' ἄλλα πράματα ἐπίσης γιὰ τὸν ἴδιο λόγο, ἐνῶ δεχόμεστε, πῶς τὸ καθένα εἶν' «ἓνα», μολαταῦτα τὸ χαρακτηρίζουμε σὰ νὰ εἶναι «πολλά» καὶ μὲ πολλές ὀνομασίες.

ΘΕΑΙ. Ἀλήθεια λές.

ΕΕ. Μ' αὐτὰ ὅμως, μοῦ φαίνεται, προετοιμάσαμ' ὄρατο τραπέζι στοὺς νεαροὺς καὶ σὲ μερικοὺς ὀψιμοδίδαχτους γέροντες. Γιατὶ ὁ καθένας πρόχειρα μπορεῖ ν' ἀντιλογηθεῖ, πῶς εἶν' ἀδύνατο εἴτε τὰ «πολλά» νὰ εἶν' «ἓνα», εἴτε τὸ «ἓνα» «πολλά». Καὶ γι' αὐτὸ κι εὐχαριστιοῦνται οἱ φίλοι μας μὴν ἐπιτρέποντας νὰ λέμε «ὁ ἄνθρωπος εἶναι καλὸς» παρὰ μόνο «τὸ καλὸ εἶναι καλὸ» καὶ «ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἄνθρωπος». Θαρρῶ, Θεαίτητε, πῶς καὶ σὺ πολλές φορές θὰ συναντᾶς ἀνθρώπους, κάποτε μάλιστα ἀρκετὰ ἡλικιωμένους, ποὺ καταγίνονται μὲ τὰ τέτλια καὶ ὄντας φτωχοὶ στὴν ἀπόχτηση γνώσης τὰ θαμάζουνε κάτι τέτλια καὶ θαρροῦνε μάλιστα, πῶς ἔκαμαν καμιὰ πάνσοφην ἀνακάλυψη, ποὺ τὰ βρῆκαν.¹⁸

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστά.

ΕΕ. Γιὰ νὰ συζητήσουμε λοιπὸν μ' ὄλους μαζί, ὅσοι καὶ

ὁξὺς σαρκασμὸς τοῦ Πλάτωνα δείχνει, πῶς χτυπάει ἐδῶ τὸν προσωπικὸ τοῦ ἀντίπαλο. Παίρνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ τὸ πρόβλημα τοῦ κατηγορικῶν προσδιορισμοῦ, προχωρεῖ ὁ Πλάτωνας στὴν ἀπόδειξη γιὰ τὴν ἐπικοινωνία τῶν εἰδῶν.

ποτε περί ούσιας και δτιοῦν διαλεχθέντας, ἔστω και πρὸς
 D τούτους | και πρὸς τοὺς ἄλλους, ὅσοις ἔμπροσθεν διαιλέγ-
 μεθα, τὰ νῦν ὡς ἐν ἐρωτήσεσι λεχθησόμενα.

ΘΕΑΙ. Τὰ ποῖα δὴ;

ΞΕ. Πότερον μήτε τὴν οὐσίαν κινήσει και στάσει προσ-
 ἀπιωμεν μήτε ἄλλο ἄλλω μηδὲν μηδενί, ἀλλ' ὡς ἄμικτα
 ὄντα και ἀδύνατον μεταλαμβάνειν ἀλλήλων οὕτως αὐτὰ ἐν
 τοῖς παρ' ἡμῖν λόγοις τιθῶμεν; Ἡ πάντα εἰς ταῦτόν ξυνά-
 γωμεν ὡς δυνατὰ ἐπικοινωνεῖν ἀλλήλοις; Ἡ τὰ μὲν, τὰ δὲ
 E μὴ; Τούτων, ὦ Θεαίτητε, τί ποι' ἂν | αὐτοὺς προαιρεῖσθαι
 φῆσαιμεν;

ΘΕΑΙ. Ἐγὼ μὲν ὑπὲρ αὐτῶν οὐδὲν ἔχω πρὸς ταῦτα
 ἀποκρίνασθαι.

ΞΕ. Τί οὖν οὐ καθ' ἐν ἀποκρινόμενος ἐφ' ἐκάστου τὰ
 συμβαίοντα ἐσκεψώ;

ΘΕΑΙ. Καλῶς λέγεις.

ΞΕ. Και τιθῶμέν γε αὐτοὺς λέγειν, εἰ βούλει, πρῶτον
 μηδενί μηδὲν μηδεμίαν δύναμιν ἔχειν κοινωνίας εἰς μηδέν.
 Οὐκοῦν κινήσεις τε και στάσεις οὐδαμῆ μεθέξετον οὐσίας;

252 ΘΕΑΙ. | Οὐ γὰρ οὖν.

ΞΕ. Τί δέ; Ἐστὶ πότερον αὐτῶν οὐσίας μὴ προσκοι-
 νωνοῦν;

ΘΕΑΙ. Οὐκ ἔσται.

ΞΕ. Ταχὺ δὴ ταύτη γε τῆ συνομολογία πάντα ἀνάστατα
 γέγονεν, ὡς ἔοικεν, ἅμα τε τῶν τὸ πᾶν κινούντων και τῶν
 ὡς ἐν ἰσπάντων και ὅσοι κατ' εἶδη τὰ ὄντα κατὰ ταῦτα ὡσαύ-
 τως ἔχοντα εἶναι φασιν ἀεί. πάντες γὰρ οὗτοι τό γε εἶναι
 προσάπτουσιν, οἱ μὲν ὄντως κινεῖσθαι λέγοντες, οἱ δὲ ὄντως
 ἐσιτηκότ' εἶναι.

ΘΕΑΙ. Κομιδῆ μὲν οὖν.

B ΞΕ. Και μὴν και ὅσοι τοτε μὲν | ξυντιθέασι τὰ πάντα,

74. Ἐν «κίνηση» και «ἀκίνησια» δὲν μετέχουσι στὸ «ὄν», οὔτε «κίνηση» ὑπάρχει οὔτε «ἀκίνησια». Ἐπει και ὅσοι λέγουσιν, πῶς τὰ πάντα κινεῖσθαι, ἔχουσι ἄδικο και ὅσοι λέγουσιν, πῶς τὰ πάντα ἀκίνητοῦν ἔχουσι ἄδικο.

σ' ὅποιον καιρὸ εἶπαν ὅ,τι και νά 'ναι γιὰ τὸ πρόβλημα τῆς «οὐσίας», ἄς θεωρηθοῦν οἱ ἐρωτήσεις, ποὺ θὰ κάνουμε τώρα δά, πὼς γίνονται και σὲ τούτους τοὺς τελευταίους και σ' ὄλους τοὺς ἄλλους, ποὺ συνομιλήσαμε πρωτύτερα.

ΘΕΑΙ. Και ποιὲς εἶν' οἱ ἐρωτήσεις αὐτές ;

ΞΕ. Τί πρέπει νά κάνουμε ; Μήτε τὴν «οὐσία» νά ἐνώνουμε μὲ τὴν «κίνηση» και τὴ «στάση», μήτε κανέν' ἄλλο μ' ὅ,τιδήποτε' ἄλλο, παρὰ νά τὰ θεωροῦμε ὄλα στή συζήτησή μας, πὼς δὲ μποροῦν καθόλου ν' ἀνεκατωθοῦν ἀναμεταξύ τους και νά μετέχει τὸ ἓνα στ' ἄλλο ; Ἢ νά τὰ βάλουμ' ὄλα μαζί μὲ τὴν ἰδέα, πὼς μποροῦν νά ἐπικοινωνοῦν ἀναμεταξύ τους ἢ νά ποῦμε, πὼς ἄλλα μποροῦν κι ἄλλα δὲ μποροῦν ; Ἄπ' ὄλα αὐτὰ τί νά δεχτοῦμε, Θεαίτητε, πὼς θὰ προτιμοῦσαν ἐκεῖνοι ;

ΘΕΑΙ. Ἐγὼ δὲν ξέρω τίποτα ν' ἀπαντήσω σ' αὐτὰ γιὰ λογαριασμό τους.

ΞΕ. Και γιὰτι δὲν ἀπαντᾷς στήν καθεμιᾶν ἀπὸ τούτες τίς ἐρωτήσεις και δὲν ἐξετάζεις, ἔπειτα, τί συμπέρασμα βγαίνει ἀπὸ τὴν καθεμιᾶ σου ἀπάντηση ;

ΘΕΑΙ. Καλὰ λές.

ΞΕ. Κι ἄς ὑποθέσουμε, ἂν θέλεις, πρώτα πρώτα, πὼς ὑποστηρίζουν αὐτοί, πὼς τίποτα δὲν ἔχει καμιὰ δύναμη νά ἐπικοινωνεῖ σὲ τίποτα μὲ τίποτ' ἄλλο. Λοιπὸν σύμφωνα μ' αὐτὸ και ἢ «κίνηση» και ἢ «στάση» δὲ θὰ ἔχουνε καμιὰ συμμετοχὴ στήν «οὐσία» ;

ΘΕΑΙ. Καμιὰ βέβαια.

ΞΕ. Ἢ ἰ λοιπὸν ; Θὰ ὑπάρχει κανέν' ἀπὸ τὰ δύο, ἀφοῦ δὲ συμμετέχει στήν «οὐσία» ;

ΘΕΑΙ. Δὲ θὰ ὑπάρχει.

ΞΕ. Νά λοιπὸν γρήγορα γρήγορα μὲ τούτο, ποὺ παραδεχτήκαμ', ἔγιναν ὄλ' ἄνω κάτω, κι ὄσα λέν ἐκεῖνοι, ποὺ τὰ πάντα κινοῦν κι ὄσα λέν ἐκεῖνοι, ποὺ τ' ἀκίνητοῦν γιὰτ' εἶν' «ἓνα», κι ὄσα λέν ἐκεῖνοι ποὺ θεωροῦν τὰ «ὄντα» ἰδέες χωριστές, ἀκίνητες κι ἀμετάβλητες αἰώνια. Γιατὶ ὄλοι αὐτοί ἀποδίνουνε σ' ὄλ' αὐτὰ τὴν «οὐσία», ἄλλοι λέγοντας πὼς τὰ πάντα «οὐσιαστικὰ κινιοῦνται» κι ἄλλοι πὼς «οὐσιαστικὰ ἀκίνητοῦν»¹⁴.

ΘΕΑΙ. Ἐχεις πολὺ δίκιο.

ΞΕ. Μὰ κι ὄσοι ἄλλοτε συνθέτουνε κι ἄλλοτε χωρίζου-